

Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Υ

Ορθώνεται πάνω σε ψηλό παραθαλάσσιο βράχο όπου απολιγνίζει ένας πρόποδας του απότομου Αντάθω, στη ΝΔ ακτή της χερσονήσου. Η κατεβασιά του αέρα στο φαράγγι (Αεροπόταμος) είναι ορμητική και ξεσπά πάνω στο Μοναστήρι. Ο ισχυρός υψικόρμος καστρότοιχος, που πυργώνεται πάνω στην πέτρα, υποβαστάζει επάλληλους ξυλόπηκτους ορόφους που προεξέχουν με μταιωριζόμενους εξώστες και σαχνισιά· ήταν η μόνη δυνατότητα διεύρυνσης, καθώς ο αμυντικός χαρακτήρας που διέπει ολόκληρη την οργάνωση της δομής, επέβαλε να "εξοικονομηθούν" τα πάντα μέσα στο στενό διαθέσιμο χώρο.

Οι κατά καιρούς ονομασίες της Μονής είναι τα ονόματα: α) του ιδρυτού της Οσίας Διονυσίου, β) του κτήτορος βασιλέως της Τραπεζούντας "Μεγάλου Κομνηνού" και γ) του προστάτη της Αγίου, του Τιμίου Προδρόμου. Επίσης είχε το όνομα "Πέτρα" ή "Νέα Πέτρα", λόγω της θέσης της.

Τα τέσσερα ονόματα συνοψίζουν την ιστορία της ίδρυσής της στο β' μισό του 14ου αιώνα: ο Όσιος Διονύσιος, που ασκητεύει στις υπώρειες του Μικρού Άθω, όταν οι "μαθητές" του έχουν πληθυνθεί και καθίσταται αναγκαία η δημιουργία μονής-κάστρου (λόγω των πειρατικών επιδρομών), απευθύνθηκε στον Αλέξιο Γ' Κομνηνό (1350-1390) για να αναλάβει τις κτητορικές δαπάνες. Παραστάθηκε αυτοπροσώπως στον βασιλέα, όπως αναφέρει το χρυσόβουλο του 1375: «...με φτωχική περιβολή και ειρηνικός, με χαμηλωμένο κεφάλι, όπως συνηθίζουν οι ασκητές, λιγόλογος σαν τους έγκλειστους ... με συντριμμένη από ταπείωση την καρδιά...». Ο βασιλιάς πείθεται «...και αναλαμβάνει ολόκληρη την ανοικοδόμηση της Μονής ... και υπόσχεται να ανεγείρει και ναό ... και να την περιτείξει κατά το εφικτό, και να χτίσει κελλιά επαρκή για τον αριθμό των μοναχών και να εξασφαλίσει την υδροδότησή της...». Η κτητορική προσφορά του Αλεξίου Γ' Κομνηνού παριστάνεται συμβολικά σε ωραία φορητή εικόνα του 14ου αιώνα.

Κατά την περίοδο μετά την άλωση, σύμφωνα με τις γραπτές μαρτυρίες του αρχείου και τις επιγραφές, έγιναν πολλά έργα με την οικονομική ενίσχυση των ορθόδοξων παραδουνάβιων χωρών. Μετά την μεγάλη πυρκαγιά του 1535, ο ηγεμόνας της Μολδαβίας Πέτρος Ράρες ανέλαβε να χτίσει την ανατολική πτέρυγα, αλλά σύμφωνα με την σχετική επιγραφή, και το καθολικό. Η κόρη του Ρωξάνδρα και ο γαμπρός του Αλέξανδρος ήσαν οι χρηματοδότες για την οικοδόμηση της υψηλής πτέρυγας που αντικρίζει τη θάλασσα.

Η Μονή υπέστη σοβαρές ζημιές κατά τους μεγάλους σεισμούς του 1585 (18 Ιουνίου) και του 1765 (3 Νοεμβρίου). Το 1756 ανακαινίσθηκαν «τα περίξ δοξάτα του μοναστηρίου». Οι ανακαινίσεις συνεχίσθηκαν ως τις μέρες μας. Σήμερα καταβάλλεται προσπάθεια να "αποκατασταθεί" η εικόνα της Μονής στη ΒΔ όψη της, που αλλοιώθηκε μετά την ατυχή ανακαίνιση της διεκαετίας του '60. ■

1. Ο αυτοκράτορας της Τραπεζούντας Αλέξιος Γ' ο Μεγάλος Κομνηνός και η αυτοκράτειρα Θεοδώρα, κτήτορες της Μονής, από μικρογραφία σε ειλητάριο του 1375.
2. Η Μονή σε σχέδιο του Β. Μπάσκι (1744)..
3. Η Μονή. Λεπτομέρεια από χαρακτηριστικό του 1780 (Βιέννη).
4. Η Μονή από φωτογραφίες διαφόρων εποχών.
5. Η Μονή από ξυλογραφία του Κ. Μόσχου (1977).
6. Αεροφωτογραφία της Μονής.

Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Υ

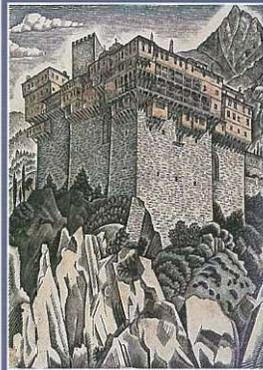
1

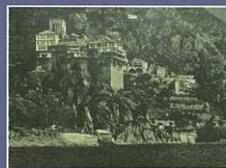
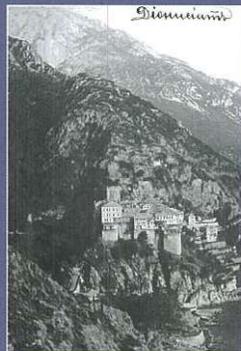
2

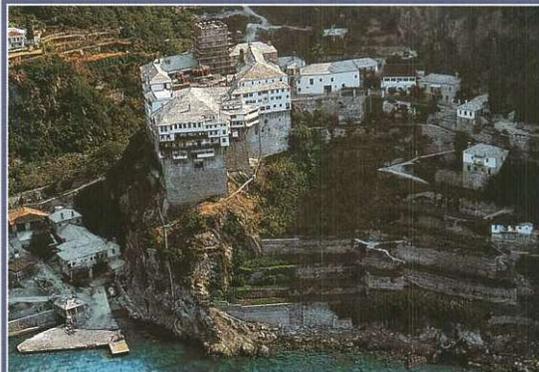
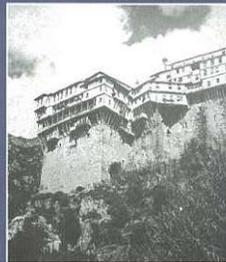
3

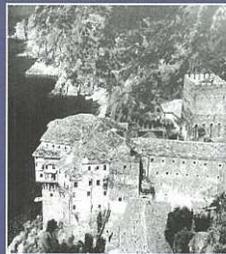
5

4

6

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Είναι αφιερωμένο στη μνήμη του Τιμίου Προδρόμου. Η ανοικοδόμησή του και στη συνέχεια η τοιχογράφηση συντελέστηκαν μετά από την πυρκαγιά του 1535 ως το 1547, καθώς μαρτυρεί η επιγραφή: "Ανηγέρθη εκ βάθρων και ανιστορήθη ο Θεός και πάνσεπτος ναός ούτος του τιμίου και ενδόξου προφήτου Προδρόμου και βαπτιστού Ιω(άνν)ου δια συνδρομής και εξόδου του ευσεβεστάτου αυθέντου πάσης Μολδοβλαχίας Πέτρου βοεβόδα· ηγουμενεύοντος κυρού Ματθαίου ιερομονάχου· εν έτει τω ζνε' ινδ.ε'" [1547].

Εφαρμόζεται και στο καθολικό αυτό ο αγιορειτικός τύπος με την πρόσθετη ιδιομορφία των "τυπικαριών": μικρών κυκλοτερών θολοσκεπών χώρων που "προσάπτονται" στους τυπικούς χώρους της πρόθεσης και του διακονικού στα πλάγια (Β. και Ν.) του Ι. Βήματος.

Οι τοιχογραφίες, της Κρητικής σχολής, είναι έργα του γνωστού αξίου ζωγράφου Τζώρτζη. Μεταξύ των αξιόλογων φορητών εικόνων, αξίζουν ιδιαίτερη μνεία οι, άλλοτε επί του επιστυλίου του τέμπλου, πέντε μεγάλες εικόνες της Δέησης του Ευφροσύνου του Κρητός (1542).

1. Ο ιδρυτής της Μονής Όσιος Διονύσιος εκ Κορησσού Καστοριάς, από τοιχογραφία στο καθολικό (1547).
2. Η κάτοψη του καθολικού (Π. Μυλωνάς).
3. Το εσωτερικό του καθολικού.
4. Το καθολικό από τα βορειοανατολικά.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ

Η αρχική τράπεζα ήταν κτίσμα δρομικό. Κατά το 1568 διευρύνθηκε με την προσθήκη, καθέτως, άλλου ορθογώνιου χώρου, έτσι ώστε η κάτοψη να πάρει τελικά το σχήμα ασύμμετρου Τ. Είναι κατάγραφη με τοιχογραφίες κρητικής τεχνοτροπίας. Περισσότερο όμως γνωστές και συζητημένες είναι οι τοιχογραφίες της στοάς στα βόρεια της τράπεζας, με 21 θέματα παρμένα από την Αποκάλυψη του Ιωάννου του Θεολόγου και αποδοσμένα με ορθόδοξο ήθος, γύρω στα μέσα του 16ου αιώνα.

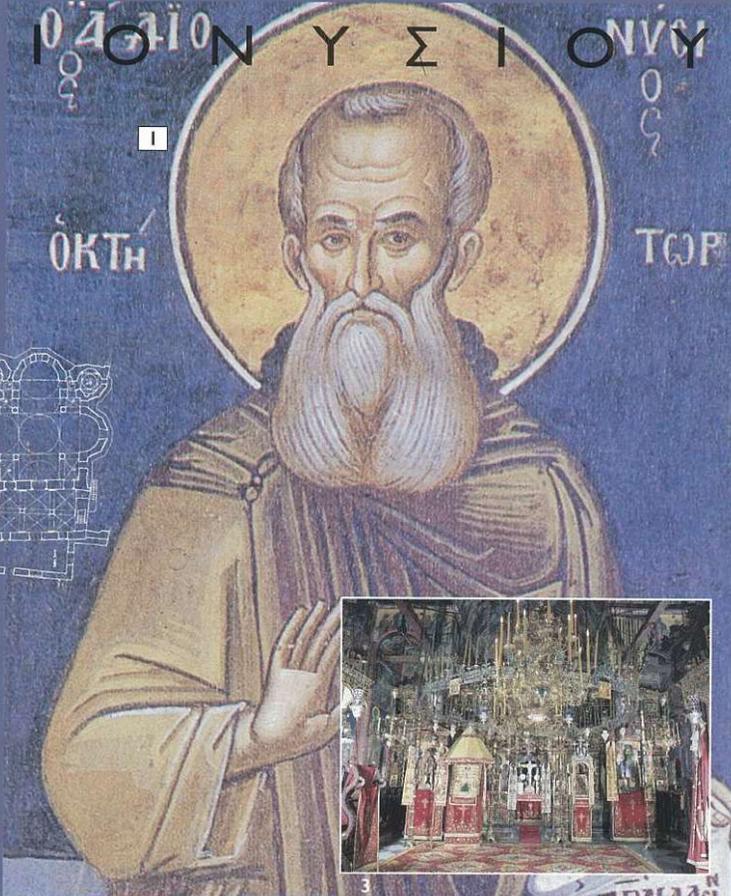
5. Η κάτοψη της τράπεζας.
6. Η όψη της τράπεζας από το πραύλιο της Μονής.
7. Το εσωτερικό της τράπεζας.

Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Ν

1

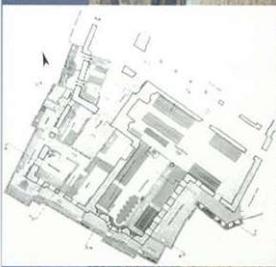
2

3

4

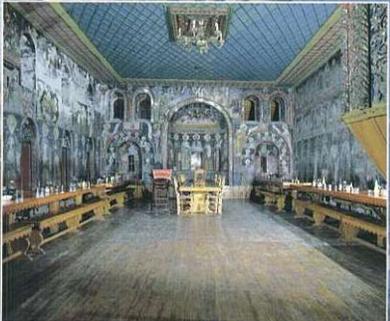
5

7

6

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΞΩΣΤΩΝ ΝΟΤΙΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ

Η όψη παίρνει την αρχική της μορφή το 1630. Με τις επεμβάσεις των ετών 1744 - 1756 - 1802 αποκτά τη σημερινή της μορφή. Με τις επεμβάσεις του 1983 - 1988 αποκαταστάθηκαν στατικά και λειτουργικά ο φέρων οργανισμός, οι ξυλόπηκτοι τοίχοι και τα κουφώματα.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

1. 'Αποψη της νότιας όψης πριν την επέμβαση.
2. Η δυτική όψη της Μονής.
3. Τμήμα της νότιας όψης και τομή (πρόταση).
4. 'Αποψη από τα νοτιοδυτικά μετά την επέμβαση.
5. 'Αποψη της Μονής από τα νότια.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΥΡΓΟΥ

Ο πύργος κτίστηκε το 1517 από τον κτήτορα Νεαγκόε Μπασαράμπι, βοεβόδα της Μολδοβλαχίας. Δεν υπέστη μεταγενέστερες επεμβάσεις. Με στόχο την εγκατάσταση νέας χρήσης βιβλιοθήκης - οικονομοφυλακείου, πραγματοποιήθηκε το 1993 μία σειρά στερεωτικών εργασιών και επεμβάσεων εξυγίανσης (ενέματα, αρμολογήματα, αντικατάσταση πατωμάτων - επιχρισμάτων - κουφωμάτων, εγκατάσταση συστήματος πυροπροστασίας).

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

6. Η νότια όψη του πύργου.
7. Κατόψεις του πύργου. Δεύτερος όροφος και δάμα.
8. Η ανατολική όψη του πύργου (αποτύπωση).
9. Τομή στον πύργο.
10. 'Αποψη του πύργου από τα νοτιοδυτικά.
11. Από τη βιβλιοθήκη στο εσωτερικό του πύργου.
12. Πρόταση διευθέτησης της βιβλιοθήκης στον πύργο.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΡΓΑΤΟΣΠΙΤΟΥ

Κατασκευάστηκε γύρω στο 1760. Με την επέμβαση του 1997 έγιναν εργασίες γενικής αποκατάστασης.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

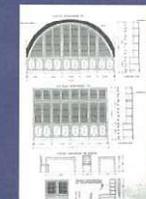
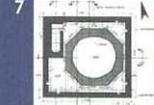
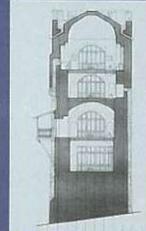
12. Πρόταση διευθέτησης της βιβλιοθήκης στον πύργο.
13. 'Αποψη του εργατόσπιτου από τη Μονή.
14. Η κάτοψη του ισόγειου (πρόταση).
15. Η νότια όψη (πρόταση).
16. Η δυτική όψη του εργατόσπιτου (αποτύπωση).
17. 'Αποψη του εργατόσπιτου και του αρσανά από τα νότια.
18. Εγκάρσια τομή στο εργατόσπιτο και στον αρσανά.
19. Η κάτοψη του ορόφου (πρόταση).
20. Μετά την αποκατάσταση.
21. Κατά μήκος τομή του εργατόσπιτου και του αρσανά.

Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Υ

8 21 29

32 33

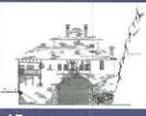
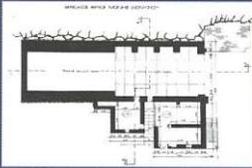
6

10

11

12

41

14

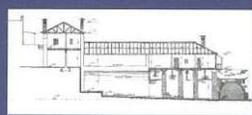
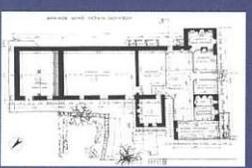
15

16

17

18

19

20

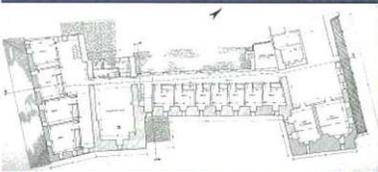
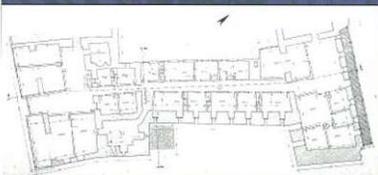
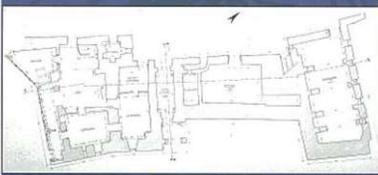
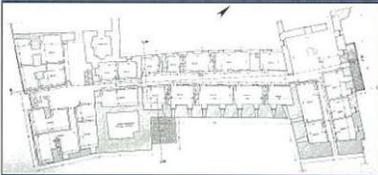
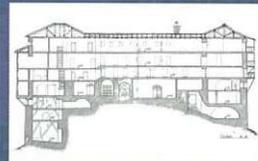
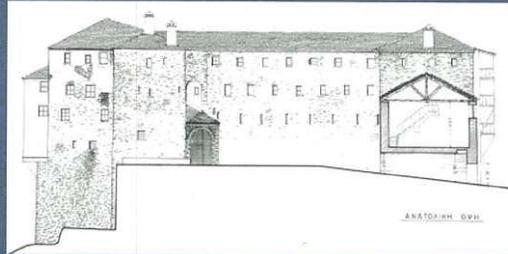
21

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Α. ΠΤΕΡΥΓΑΣ

Κατασκευάστηκε το 1540 - 1547 από τον Πέτρο Ράρες, ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας και κτήτορα της Μονής. Στο τέλος του 16ου αιώνα κτίζονται τα παρεκκλήσια. Με την επέμβαση του 1997 αποκαθίσταται στατικά και λειτουργικά η πτέρυγα στο σύνολο της.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Η εξωτερική όψη της ανατολικής πτέρυγας.
2. Η κεντρική είσοδος της Μονής στην ανατολική πτέρυγα.
3. Η εξωτερική όψη (αποτύπωση).
4. Η εσωτερική όψη (αποτύπωση).
5. Το νότιο τμήμα της ανατολικής πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
6. Εγκάρσια τομή στην ανατολική πτέρυγα (αποτύπωση).
7. Κατά μήκος τομή στην ανατολική πτέρυγα (αποτύπωση).
8. Κατόψεις του ισογείου και των τριών ορόφων της ανατολικής πτέρυγας (πρόταση).
9. Το θολωτό πέρασμα πριν την κεντρική είσοδο.
10. Εσωτερική όψη της ανατολικής πτέρυγας μετά την αποκατάσταση.
- 11, 12. Τμήμα της νότιας όψης.

ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΟΣΤΕΓΟΥ

Το στέγαστρο εμφανίζεται ήδη στο σχέδιο του Β. Μπάρσκι (1744), αναδομείται πλήρως το 1800, και το 1960 ανακατασκευάζεται από οπλισμένο σκυρόδεμα. Η επέμβαση του 1996 προέβλεπε την πλήρη ανακατασκευή του με παραδοσιακό τρόπο δόμησης.

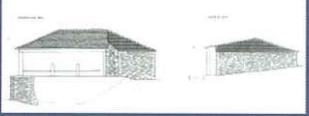
Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Η ανατολική και η βόρεια όψη (αποτύπωση).
2. Το υπόστεγο πριν την επέμβαση.
3. Το υπόστεγο από τα δυτικά πριν την επέμβαση.
4. Το υπόστεγο από τα δυτικά, μετά την επέμβαση.
5. Τομή στο υπόστεγο (πρόταση).
6. Η βόρεια και η δυτική όψη (πρόταση).
7. Κάτοψη του περάσματος κάτω από το υπόστεγο (πρόταση).
8. Η ανατολική και η νότια όψη (πρόταση).
9. Κάτοψη του υποστέγου (πρόταση).
10. Το υπόστεγο μετά την επέμβαση.
11. Άποψη του υποστέγου από τη Μονή.

Ε Ρ Γ Α **Κε.Δ.Α.Κ.**

1. Επισκευή πτέρυγας 1981
2. Στερέωση τρούλου καθολικού 1982
3. Υποστήριξη στέγης και αποχωρητηρίων 1982
4. Ενοίκιο σιδηρών ικριωμάτων 1983
5. Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1983/84
- 6.** Αποκατάσταση στέγης τράπεζας 1983
7. Υποσύλωση αναπροσωπείου 1983
8. Διαμόρφωση εξωστών Δ. και Ν. όψης 1983
9. Χρωματισμός εξωτερικών όψεων 1984
10. Επισκευή Ιρλανδικού ρείθρου και δρόμου αναπροσωπείου 1984
11. Αποπεράτωση έργου "Αποκατάσταση εξωστών Δ. και μέρους Ν. κόρδας" 1984
12. Έργα μικρής κλίμακας και άμεσου χαρακτήρα 1984
13. Επισκευή αναπροσωπείου 1984
14. Επιδιόρθωση χώρου διαμονής εργατών αναπροσωπείου 1984
15. Αποσυρμολόγηση σκαλωσιάς 1984
- 16.** Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1984/85
17. Κατασκευή αποχετευτικού δικτύου αναπροσωπείου 1984
18. Εξόφληση ενοικίων σκαλωσιάς 1984
19. Επισκευή σταύλου, μαγειρείου, χώρων υγιεινής αρχονταρικού 1985
20. Τοποθέτηση σκαλωσιάς για τό έργο των εξωστών 1986
21. Συντήρηση - επισκευή - αποκατάσταση εξωστών Ν. όψης (Α' φάση) 1986
- 22.** Επικάλυψη στέγης εργατόσπιτου με οχιστόπλακα 1986
23. Τοποθέτηση οχιστόπλακας στην αποθήκη του αρσανά 1987
- 24.** Μέτρα παραλλαγής αποχετευτικού αγωγού 1987
- 25.** Υποσύλωση στο κιάσκι του αρσανά 1987
26. Αποκατάσταση των στεγών 1987
27. Έλεγχος αντοχής υποστυλωτικού ικριώματος και ενίσχυση του στη Ν. όψη 1987
28. Μέτρα ασφαλείας στο έργο "επισκευή των εξωστών Ν. όψης" 1987
29. Αποκατάσταση εξωστών Ν. όψης (κελιών και γηροκομείου) 1988
30. Εγκατάσταση αλεξικεραινού 1990
- 31.** Γενική επισκευή και συντήρηση χώρων 1992
- 32.** Διαμόρφωση του πύργου σε βιβλιοθήκη - εικονοφυλάκειο Α' φάση 1993
33. Διαμόρφωση του πύργου σε βιβλιοθήκη - εικονοφυλάκειο (Β1' φάση) 1993
34. Κατασκευή δεξαμενής ύδρευσης στο αναπροσωπείο 1993
35. Ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις στον πύργο 1993
36. Κατασκευή βιβλιοθηκών στον πύργο 1994
37. Καταγραφή αρχείου βιβλιοθήκης 1994
38. Κιάσκι αρσανά : ανακατασκευή 1996
39. Αποκατάσταση - εξοπλισμός πολυορόφου κτηρίου δοχείου (Α' φάση) 1996
40. Συντήρηση κειμηλίων 1996
41. Αποκατάσταση εργατόσπιτου 1997
42. Αποκατάσταση Α. πτέρυγας 1997

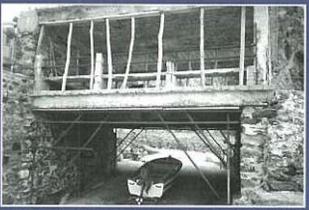
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

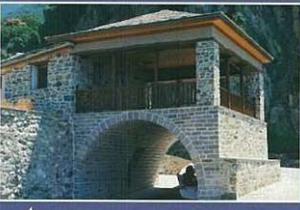
1

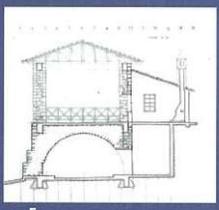
2

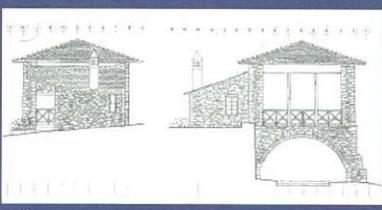
3

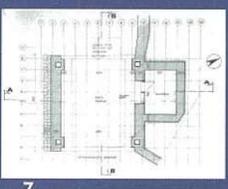
4

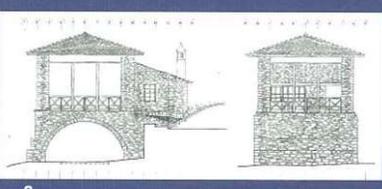
5

6

7

8

9

10

11